Amintiri. Către și odată cu Arhitectura

(Extras din Emil Barbu Popescu, *Mac Popescu: dialoguri cu Emil Barbu Popescu*, București, Casa de pariuri literare, 2016)

- Cum v-aţi orientat spre arhitectură? De unde şi până unde?

În liceu am început să cochetez cu ideea de teatru, nu ştiu de ce. O mătuşă, la o discuţie, pe când eram în clasa a VIII-a, m-a întrebat aşa, serios: „Ce vrei să te faci?". Mă gândeam la teatru, dar nu la actorie, ci la scenografie. Am tot vorbit şi mi-a spus ea [că] mai bine [să] fac arhitectura, şi implicit voi putea face şi scenografie. Cred c-am reţinut sugestia, oricum m-a atras ideea, aşa că în clasa a IX-a am întors-o. M-am interesat cu ce se mănâncă şi ... arhitectura a fost drumul.

- Funcţiona Teatrul din Constanţa în perioada aceea?

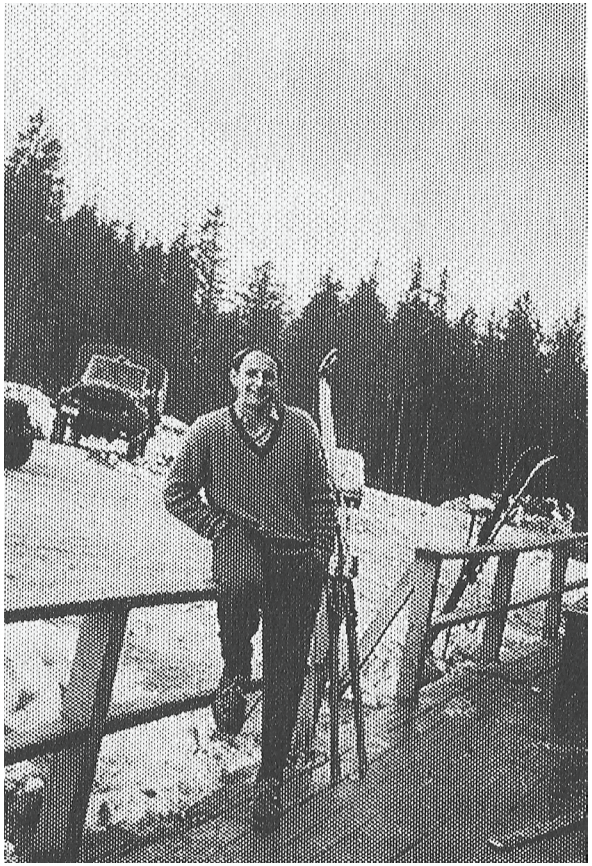
Da. Era un punct de atracţie important pentru oraş. S-a înfiinţat apoi teatrul muzical - devenit mai târziu teatrul „Oleg Danovski".

- Mergeaţi la spectacole?

Bineînţeles. Teatrul, după Circ, era evenimentul provinciei anilor ‚50-'55.

- N-a existat niciodată tentaţia spre marinărit? Este adevărat, n-aţi absolvit liceul de marină, dar aţi ajuns militar pe Dunăre. A fost o alegere?

Nu. În anul 1955, am dat concurs de admitere la Arhitectură şi n-am intrat. Astfel încât

în 1956 n-am mai dat la Arhitectură, ci la Construcţii Căi Ferate, apoi am trecut la Fără Frecvenţă, ca să am timp pentru sport. Mă ocupam exclusiv de sport, de gimnastică. Eram la Rapid. Nu mai ştiu cum am ajuns acolo, cred că atracţia a fost legată de cel care antrena, un suedez poposit înainte de război în România, pe nume Valdemar. La vremea respectivă se dădeau bonuri de masă de 25 de lei, asta era ceva. Stăteam la un cămin, fost hotel, care mai există şi azi, vizavi de Hotel Nord, chiar pe colţ, azi refăcut hotel, la primul etaj, deasupra intrării. În 1958 am primit ordinul de încorporare. M-am dus să duc adeverinţa că eram student. Până la urmă au spus că pot să fac perioada de pregătire acolo şi apoi pot să continui la un club sportiv din capitală.

- **Câţi ani dura armata atunci?**

Trei ani. Enorm. Cert e că m-am trezit, ca toţi constănţenii, la Marină. Pentru că voiam să ajung la echipa Dinamo, am fost la marina pentru grăniceri. Trei ani. Au descoperit că

eram bun, ca să nu spun foarte bun şi m-au ţinut pe post de instructor sportiv. Astfel încât, atunci când a venit ordinul de scutire de un an pentru cei care nu erau pe nave, am figurat ca angajat la divizia de nave; aşa că am mai făcut un an.

- **Adică îi antrenaţi pe ceilalţi!**

Înfiinţasem o trupă de acrobaţi, compusă din marinari în termen... Făceam piramide, mici acrobaţii, una-alta, mergeam prin sate cu spectacole improvizate. Fiind la Marină, n-aveai ce face mult timp iarna, era Dunărea îngheţată. Şi-atunci ne ocupam timpul cu spectacolele.

- **Un fel de entertainment cu parfum cazon, de circ de ocazie.**

Un fel. Circul Militar. Prin sate, prin comune. Eram toţi foarte frumoşi în tricouri marinăreşti. Musculoşi şi tatuaţi, cu motive marinăreşti.

- **Câţi oameni avea echipa?**

12-15.

- **Spectacolele erau gratuite sau nu?**

Gratuite. Făceau parte dintr-o activitate normală a Unităţilor de marină, în care cei care erau instrumentişti, solişti vocali beneficiau de un stagiu mai uşor în armată. Dacă se poate spune că armata era uşoară. Dar, în cazurile astea, n-aveai multe lucruri de făcut, repetai şi apoi ieşeai în lumea „civilă". Ştiu că în 1958 au plecat ruşii din Brăila şi, când am ajuns acolo, eram printre primii veniţi în unitate. Am înfiinţat un club sportiv al soldaţilor. Într-un hangar am creat o sală de gimnastică şi am pus o bară fixă. Aterizam pe fulgi de orz, de ovăz, pentru că n-aveam saltea de aterizare. Improvizam util şi descopeream idei de reuşită sau inventam mişcări şi exerciţii.

- **Superiorii (nu foarte deschişi la minte, ca-n armată) cum vedeau iniţiativele?**

Favorabil. Asta m-a şi costat, pentru că după un an şi jumătate, stagiul militar la marină s-a împărţit în două. Unii făceau doi ani (chipurile erau la administraţie sau la alte activităţi anexe), iar alţii, care erau pe nave, rămâneau in continuare cu stagiul de trei ani. Cum eram ,,foarte bun", cum am mai spus, am fost avansat la trei ani, ca să mai rămân un an, să mai pregătesc pe unul şi pe altul pentru continuitatea artistică sportivă.

- **Mai suportaţi?**

A fost un joc, mi se vorbise iniţial de trei luni şi mergeam deja pe al treilea an. Am făcut de toate: cursuri de alpinism, ski, în detaşare la Bran, devenisem instructor şi nu-mi dădeau voie să plec. Am solicitat să fiu detaşat pe o navă, dacă tot făceam un stagiu de marinar de trei ani. Culmea ironiei, dacă a fost o ironie a sorţii, am fost „comandant de remorcher" pe o navă care a putrezit în port.

- **Aţi fost pe un remorcher?**

Da, imaginează-ţi ce viaţă poate fi pe un remorcher în care eram căpitan, marinar şi mecanic!

- **Ce făceaţi?**

Citeam, învăţam geografie, am folosit timpul la maximum. Iarna eram scoşi în comandament. Partea rea a fost pierderea de timp. Alţii poate că ar fi clacat, cred că pe mine m-a înverşunat ideea recuperării timpului pierdut. A devenit o obsesie să recuperez aceşti trei ani. Deşi, dacă stau să mă gândesc, perioada a fost foarte importantă în ordonarea mea, a ambiţiilor mele şi în ideea de a finaliza un lucru început. Pe mine m-a motivat perioada aceea, chiar prin timpul pierdut. Ideea că, dacă am ceva de făcut, îl fac, îl încep şi îl termin.

- **Un start şi un finish!**

Asta mi-a rămas şi mi-a marcat toata viaţa: să nu abandonez. Mi-am propus, mi-am luat măsuri, am gândit ce este corect. Cred că din aceste exemple de fapte şi motivaţii mi-am construit întreaga existenţă. Într-un fel, am împrumutat de la sport ideea de performanţă,

de start şi de finish, faptul concret de a pleca pe un traseu şi de a ajunge la un capăt, pentru a o lua pe alt traseu.

- Poate chiar şi ideea de ştafetă...

Bineînţeles.

- În toată perioada armatei ce v-aţi propus? Cu atâta timp liber aveaţi posibilitatea să vă gândiţi, să meditaţi...

Eram marcat de ideea că mă întorc şi fac performanţă, indiferent ce traseu sau destinaţie voi avea în viaţă ...

- Selecţiile erau pe pile?

Cred că, pentru a pleca după 6 luni sau un an de zile, trebuia să pună cineva o vorbă. Nici nu ştiu cum să spun. Mă feresc de cuvântul „pile", fiindcă n-am fost de acord cu acest principiu. Adică intri în joc prin forţele tale, nici copiii mei n-au avut pile.

Intri, joci, nu câştigi, mai tragi o dată. Sigur că, văzând că timpul trece şi că rămân blocat, m-am organizat: construiesc un teren de sport, alcătuiesc o echipă, iarna ieşim cu spectacole, facem piramide şi acrobaţii, cu neiniţiaţi. Sport şi cărţi, pentru că aveam timp pentru citit.

- Cărţile de unde le procuraţi ?

Biblioteca unităţii militare mă avea client zilnic. Prin curier. Cum puteam ajunge, trimiteam iscoade după cărţi. Aveau tot ce trebuia. Mi le aduceau la remorcher, trebuiau să fie şi cititori în unitate.

- Aşadar, intelectualul unităţii!

Instructorul sportiv cu cărţi în buzunar.

- **Beletristică sau carte tehnică pentru arhitectură ?**

Multă geografie. Hărţi, atlase, literatură. Devoram tot. Mai puţin arhitectură, neavând unde să găsesc. Bibliotecile, indiferent de care, nu promiteau prea mult în domeniul profesiei de arhitect.

- **Aţi avut probleme în timpul armatei ? Adică arest, probleme de acest gen?**

Nu se putea fără.

- **Pe nedrept sau pe cu motive întemeiate ?**

Eram la Constanţa, antrenam echipa de handbal (jucam handbal în 11) şi pe cea de gimnastică a comandamanentului de grăniceri. În unele nopţi mai plecam, plecările erau un drept consfinţit tacit, între noi. Făcusem trei ani. Trei ani şi o lună. Îmi pierdusem răbdarea şi asta nu mi se întâmpla prea des. Eram şi aproape de casă. Deci, ieşeam la Mamaia, cum era şi normal, pentru că în acea zonă era cantonamentul. Aveam convenţii stabilite, pe unde să intrăm, camaraderii normale. Şi totuşi, am fost pârâţi. Am ispăşit o săptămână de arest la garnizoana din Constanţa. Eu nu mai făcusem arest până atunci, în trei ani. Situaţia se prezenta astfel: mici boxe cu o tăblie pusă-n lacăt, rabatabilă - asta se numea pat. Prima zi a fost cruntă. Aşteptam să plec din armată şi primisem „bonus" un arest. În acea perioadă, un comandant de acolo obţinuse o casă aproape de Piaţa Ovidiu. Fusese evacuată şi acum voia să se mute. Ca să fie sigur că în casă nu e nimeni, m-a luat, mi-a dat puşca în mână şi am făcut de pază trei zile. Aşa am scăpat! Am făcut arestul cu arma. Era vară, păzeam în soare chiar lângă Muzeul de Arheologie, treceau turişti şi mă întâlneam cu foarte mulţi colegi, deja studenţi. Ajunsesem de poveste. „Ce faci? Nu mai termini armata?" ,,O fac şi pe-a voastră!"

- **V-au făcut oferta de angajare în armată ?**

Nu. N-am ştiut cum să scap şi să recuperez. Am învăţat multe despre viaţă, responsabilitate, despre felul cum conduci o comunitate. Cred că timpul acela a fost foarte util până la urmă, trei ani de semi-libertate. Am învăţat să conduc democratic, cu asentimentul celorlalţi,

fiindcă să-i conduci pe unii să facă gimnastica sau orice alt fel de activitate, aceştia să te asculte, să creadă în ce le propui, a fost un exerciţiu privind raporturile inter-umane, pe care nu ai ocazia să-l întâlneşti oricând. Şi găseam momente de respiro făcând evenimente pentru marinari.

- **Bun! Şi după ce aţi terminat armata?**

Voiam să dau examen de admitere, fiindcă mă pregătisem, dar n-am mai apucat. Cum în Constanţa era o şcoală Tehnică de Arhitectură, m-am înscris. Eram bine pregătit, iar în anul următor şcoala s-a mutat la Bucureşti. Am vrut să dau examen, după primul an, la Facultatea de Arhitectură, dar directorul acestei şcoli (era într-un complex profesional) n-a vrut să-mi dea actele. N-a vrut. Iar eu am fost obligat să rămân. Rămânând, am vrut să termin studiile, fiind convins într-un fel că şi cu această profesie, cea de tehnician de arhitectură, pot să fac meserie. Îmi aduc aminte că tatăl meu spunea deseori: „indiferent ce faci în profesia pe care o alegi, de la simplu tâmplar la arhitect, să încerci mereu să fii cel mai bun". Gândul îmi era şi la sport (jucam handbal la Rapid).

- **Tot portar ?**

Nu, am fost inter.

- **În handbal de 7, bănuiesc.**

Da. Gaţu venise în primul lui an de după juniorat. Avem 26 de ani, el 18. Venise de la Școala Sportivă, adus de antrenorul Feri Spir. Un tip extrem de viu, Gaţu, cu o capacitate de improvizație debordantă. Dădea culoare jocului. Imediat a intrat în echipa mare ca titular.

- **Apoi, în sfârşit, aţi fost admis la Facultatea de Arhitectură** ...

Am dat examen la Arhitectură, fără să mă pregătesc în mod special şi am intrat (terminasem în iulie cursurile Şcolii Tehnice de Arhitectură); fusese un multiplu de 3: 3 ani de armată, 3 ani de şcoală Tehnică, 3 ani de Construcţii CM ferate, apoi am început un multiplu de 6: 6 ani de arhitectură, timp în care m-am lăsat de sport pentru că nu mai puteam să fac faţă;

îmi dorisem prea mult să studiez Arhitectura ca să mai pot risca.

- **Mai mergeaţi la meciurile de handbal sau de fotbal ?**

Sigur, mereu. Plus că am înfiinţat aici echipa de handbal, în facultate. Am mers cu echipa noastră până la baraj în divizia A.

- **Tot ca antrenor-jucător?**

Nu. Antrenoare era Elena, soţia profesorului Nicu Pădureanu, antrenor de rugby şi şef de catedră pentru disciplina Sport. Oricum, barajul a fost o performanţă pentru noi. Activitatea propriu-zisă a studenţilor în şcoală era foarte grea şi solicitantă, deci nu-şi puteau permite cantonamente, să facă sport la nivel de profesionişti.

- **Colecţia de viniluri de când aţi început s-o alcătuiţi?**

După vârsta de 40 de ani. Până atunci locuiam cu chirie, în camere mobilate şi nu puteam să car tot timpul colecţia după mine. Dar aveam discurile mici, single, de 45 de turaţii, de dinainte de 1958. Până pe la 25 de ani, cu toţi banii de bursă şi cu ce mai primeai de acasă, nu prea îţi puteai permite să colecţionezi. Trebuia să-ţi asiguri întâi banii de cantină. Bunăstarea - vorba vine - a început când am primit bonurile sportive. Cu ele puteam să-mi asigur masa de prânz şi rămâneam astfel şi cu ceva bani de buzunar. Dar existau deja mulţi colecţionari, se practicau la scară mare schimburile de discuri. De altfel, la ceaiurile „dansante” puteai, în acelaşi timp, să-ţi procuri discuri, cam tot ce-ţi plăcea.

- **Cum aţi cunoscut-o pe soţia dumneavoastră?**

În Şcoala Tehnică de Arhitectură, am fost colegi.

- **Mergea prin cluburi?**

Nu, a început să meargă cu mine. Îi place jazz-ul dar nu cât să facă o pasiune pentru el. E o fiinţă „ceva mai rezonabilă” din acest punct de vedere.

- Cum era cu revistele studenţeşti? „Convingeri comuniste” (nume halucinant, altfel) avea să facă o mică istorie ...

Se vorbea în mediul studenţesc despre o revistă, să existe o publicaţie a studenţilor în Bucureşti. Asociaţiile de studenţi avansaseră ideea, s-au strâns mii de semnături din fiecare institut de învăţământ superior şi s-a făcut o solicitare. Iniţiativa a fost aprobată, până la urmă, numai că revista s-a numit... *„Convingeri comuniste”.* Şi noi, la Arhitectură, am semnat, dar deja aveam revista noastră.

- Cum se numea?

„Foaie pentru minte, inimă şi arhitectură”!

- Se mai păstrează exemplare din ea?

Cu siguranţă, în arhiva Şcolii, în arhivele personale ale foştilor studenţi.

- Ce mai avea Facultatea de Arhitectură pe atunci?

O echipă de teatru foarte bună, una dintre cele mai bune din ţară la concursurile studenţeşti, numită mai târziu *Arhiteatru.* Ne-a plăcut mereu să ne ocupăm de crearea unei tradiţii. La ultimul etaj, deasupra porticului de la intrare, făcusem un studio de teatru, după modelul teatrului *Podul,* de la casa de cultură „Gh. Preoteasa”. Neavând pod, pe ultimul nivel de terasă, am realizat un spaţiu pentru *Arhiteatru,* care prezenta două spectacole pe săptămână, cu trupa noastră, a Arhitecturii, dar şi cu trupe invitate. Regizorul era fie de la Arhitectură, fie de la Teatru.

- Cu bilete de intrare?

Da.

- Cât s-a menţinut trupa?

10-12 ani, începând cu 1966. Spectacolele se desfăşurau la început în Sala Frescelor, însă

acesta era un spațiu improvizat. Trupa noastră prezenta spectacole aici sau era invitată şi în alte centre universitare. La un moment dat, aceasta s-a transformat într-un grup de satiră gen *Divertis*, cu Ghighi Bejan coordonator, în perioada sa de studenţie. *Brigada de umor* se numea pe-atunci. Erau prezentate spectacole chiar şi în ţară. Fiind o colectivitate mai mică, noi arhitecţii am ținut mereu la tradiţiile noastre, protejându-le de alte influenţe. Aveam teatru şi brigadă artistică, la un moment dat am făcut şi o orchestră; *FFN*, *Basorelief,* s-au format la Facultatea de Arhitectură. *Sideral* făcea repetiţii într-un spaţiu în subsol, la fosta centrală termică.

- **La Muzeu?**

Da, acum am făcut acolo o galerie de artă în cadrul Muzeului.

- **Pentru ca vorbim despre spaţii reorganizate, înţeleg că aţi început Pinacoteca?**

Aproape dintr-o glumă. La Rio de Janeiro am fost invitat la două universităţi, iar la consulatul României l-am cunoscut pe arhitectul Ştefan Elefteriadis, originar din Mangalia, reputat pictor în Brazilia (decedat recent). Terminase facultatea în anii 40. Mi-a descris amintiri legate de Facultatea acelor ani. I s-a publicat şi o monografie de către Institutul Cultural Român. Sora lui, care trăieşte în Atena, mi-a adus 35 de picturi pe care le-a donat Facultăţii noastre din partea lui. De la Rio am venit cu alte 30 de picturi donate, aşa că m-am gândit că un asemenea gest merită şi poate să susţină un proiect nou. Dacă un fost absolvent al Şcolii de Arhitectură „Ion Mincu", plecat înainte de 1950 din ţară, a putut dona o modestă colecţie, m-am gândit că şi alţi foşti absolvenţi, din toată lumea, ar putea fi contactaţi şi implicaţi în organizarea acestei pinacoteci. Am amenajat, deci, două încăperi cu expoziţie permanentă, cu colecţia Elefteriadis, şi vreau ca arhitecţii români răspândiţi în lume şi care s-au consacrat în pictură să continue cu un Muzeu al Donaţiilor foştilor absolvenţi.

- **Există o monografie a facultăţii?**

Începuturi, frânturi. Am început cu marii noştri profesori, după ce, în 2015 am realizat 137 de panouri cu arhitecţi români creatori de patrimoniu şi am făcut o galerie - mărturie a existenţei unor lucrări de valoare care şi-au pus amprenta pe civilizaţia şi arhitectura

timpului şi în istoria acestei ţări. Expoziţia e permanentă şi am deschis-o odată cu inaugurarea Muzeului.

- Panourile, le-am văzut, nu sunt simple fotografii, au adevărate istorii de spus.

Fotografii, explicaţii, tot ce trebuie pentru a readuce în discuţie nume importante, poate azi pe nedrept uitate, dar care trebuie repuse în circuitul cultural, nu doar pentru studenţii arhitecţi.

- V-aţi înscris în premieră, în anul 2015, la Noaptea Muzeelor. Cum a fost prima ediţie a participării Universităţii de Arhitectură?

Nu credeam să fie un asemenea succes. Au fost 3 500 de vizitatori în acea noapte. Asta m-a şi convins să dezvolt ideea de Pinacotecă. Acum avem peste 60 de piese expuse în colecţia de pictură, zeci de mii de euro ca valoare de piaţă, dar şi o altă formă de a arăta că Universitatea „Ion Mincu” nu rămâne doar o instituţie de învăţământ, ci că reprezintă şi o breaslă care îşi cultivă şi păstrează valorile.